

เศรษฐศาสตร์

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีที่ 20 ฉบับที่ 4 เมษายน 2549

ISSN 0857-5924

เจ้าของ โครงการเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กทม. 10200 โทร. 0-2613-2422

บรรณาธิการ ภราดร ปริดาัคคี

ผู้จัดการ วรณะ เวชพรหมณ์

พิมพ์ที่ หจก.สามลดา โทร. 0-2895-1500

สมาชิก บริจาค ปีละ 60 บาท (12 ฉบับ) สั่งจ่าย "โครงการเศรษฐศาสตร์" คณะเศรษฐศาสตร์ ปณ. หน้าพระลาน 10202

แจกฟรี เฉพาะห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วประเทศ

ภายในเล่ม

- ◆ การอภิปราย
"การแปรรูป กฟผ.แบบของไทย ... มีอะไรน่าเป็นห่วง?"
(ต่อจากฉบับที่แล้ว)
- ◆ ปักเศรษฐศาสตร์ที่ควรรู้จัก
โทมัส โรเบิร์ต มัลทัส (Thomas Robert Malthus)
- ◆ ศัพท์เศรษฐศาสตร์
 - Low-level equilibrium trap theory
 - Population trap
 - Say's law
- ◆ แนะนำหนังสือเศรษฐศาสตร์
 - เอาตัวรอดด้วยทฤษฎีเกม
 - พจนานุกรมคำอธิบายศัพท์ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์

Uรรณาธิการแถลง

แม้ว่าขณะนี้ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้เป็นเจ้าของวารสารเศรษฐศาสตร์ ได้มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารชุดใหม่ตามวาระไปแล้วก็ตาม กองบรรณาธิการยังคงเป็นชุดเดิมอยู่ เนื่องจากเราได้รับมอบหมายจากผู้บริหารคณะให้เป็นผู้รับผิดชอบดูแลการออกวารสารฉบับนี้ต่อไปจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง จุดมุ่งหมายในการออกวารสาร "เศรษฐศาสตร์" ก็เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ครู อาจารย์ นักเรียน นิสิตนักศึกษา และประชาชนทั่วไป ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ตั้งแต่เบื้องแรกของการจัดทำวารสารฉบับนี้ และถือว่าเป็นภารกิจสำคัญประการหนึ่งของสถาบันการศึกษา สิ่งที่เราปรารถนาใคร่รู้ก็คือ คำวิพากษ์วิจารณ์และข้อเสนอแนะจากท่านผู้อ่าน เพื่อที่เราจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขให้วารสารฉบับนี้ก่อประโยชน์และสร้างความพอใจแก่ท่านผู้อ่านให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่นเคย ฉบับประจำเดือนนี้ เรายังคงสรรสาระมาฝากท่านตามแบบฉบับเดิม และคอยพบกันฉบับต่อไปในอีกไม่กี่วันข้างหน้าครับ

การอภิปรายเรื่อง¹

“แปรรูป กฟผ.แบบของไทย...มีอะไรน่าเป็นห่วง?”

(ต่อจากฉบับที่แล้ว)

ดร.เดียนเด่น (กล่าวต่อ)

มาตรา 26 ข้อ 3 เรื่องการควบคุมการใช้อำนาจทางกฎหมายให้เป็นไปโดยถูกต้อง ดิฉันไม่แน่ใจว่าตีความถูกหรือเปล่า เพราะเขียนไว้ว่าการกำหนดอำนาจ ทรัพย์สิน ต้องคำนึงถึงการควบคุมการใช้อำนาจทางกฎหมายให้เป็นไปโดยถูกต้อง ดิฉันก็ตีความว่าเป็นการใช้อำนาจของ กฟผ. ว่า กฟผ.ใช้อำนาจตามกฎหมายหรือไม่ ดิฉันก็มีมุมมองเหมือน อ.จันทจิรา ว่าอำนาจบางอย่างได้มาในตอน กฟผ. เป็นองค์การของรัฐ แต่ตอนนี้ไม่ใช่ ดังนั้นอำนาจนี้แต่ก่อนอาจไม่มีปัญหาแต่ตอนนี้อาจมีปัญหาเพราะตอนนี้ กฟผ. ประกอบการเชิงพาณิชย์ อาจใช้อำนาจนั้นเพื่อแสวงหากำไร ซึ่งไม่เคยทำในอดีต ก็เป็นไปได้ อำนาจอะไรบ้างที่น่าเป็นห่วง แล้วเรามีกรอบหรือยังที่จะตีกรอบการใช้อำนาจนั้นให้แน่ใจว่า กฟผ. จะไม่ใช้อำนาจนั้นในการแสวงหากำไร

ประเด็นแรก คือ อำนาจผูกขาดในการซื้อและขายส่งไฟฟ้าแรงสูง อันนี้ได้กล่าวไปแล้วว่าเขายังมีอำนาจผูกขาดต่อไป ซึ่งตอนนั้นเขาเป็นธุรกิจเชิงพาณิชย์ ในหนังสือชี้ชวนบอกว่าเขาต้องปฏิบัติแก่ผู้ถือหุ้นทุกรายเท่าเทียมกัน ดังนั้น ถ้ารัฐบาลต้องการให้มีบริการเพื่อสังคม แต่ผู้ถือหุ้นรายย่อยอื่นๆ ไม่ต้องการเพราะบริการสังคมทำให้กำไรของ กฟผ. ต่ำลง กฟผ. ก็จะต้องปฏิบัติต่อผู้ถือหุ้นทุกรายไม่ว่าจะรายใหญ่ที่เป็นรัฐหรือรายย่อยที่เป็นเอกชนให้เท่าเทียมกัน มิฉะนั้นแล้วจะผิดหลักธรรมาภิบาลว่าด้วยความเสมอภาค (equity) ของบริษัท

ดังนั้นตรงนี้จะจะเป็นปัญหาว่า กฟผ. จะใช้อำนาจผูกขาดนั้นหรือไม่ ระเบียบสำนักนายกฯ ว่าด้วยคณะกรรมการกำกับดูแล พ.ศ.2548 ข้อ 12 บอกว่าให้คณะกรรมการกำกับดูแลกิจการไฟฟ้ากำหนดมาตรการส่งเสริมและป้องกันการผูกขาด การใช้อำนาจผูกขาด คือเขียนไว้ แต่คณะกรรมการชุดนี้ไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะบังคับ

ประเด็นที่สอง คือ อำนาจในการเดินส่งไฟฟ้า หรือสายจำหน่ายไฟฟ้า ข้ามที่ดินคนอื่น คือสามารถรื้อถอนโรงเรือน ถ้ามว่าอำนาจตรงนี้มีอะไรมากำกับควบคุมว่าจะไม่เข้าไปในลักษณะที่เป็น การหากำไรเกินควร หรือกลับแก้งผู้ประกอบการรายอื่น "ขั้นตอนและหลักเกณฑ์เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำกับดูแลกิจการไฟฟ้า กำหนด" มีอยู่แค่นี้เท่านั้น ไม่รู้ว่าขั้นตอนจะเป็นอย่างไร ดิฉันว่าแปลกมากเพราะอำนาจตรงนี้เป็นภาระเมตติธิส่วนบุคคลอย่างร้ายแรงหากไม่มีการตีกรอบการใช้อำนาจนี้อย่างชัดเจนและรัดกุมแล้ว จะมีผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนมากมายในอนาคต ทั้งนี้ พรก. กำหนดไว้เพียงว่า "ขั้นตอนและหลักเกณฑ์เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำกับดูแลกิจการไฟฟ้ากำหนด" ซึ่งคณะกรรมการไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะประกาศกำหนดด้วย ไม่มีเขียนไว้ด้วยว่าผู้ที่ได้รับความเสียหายจะได้รับการชดเชยอย่างเป็นธรรม หรือไม่

ประเด็นที่สาม เป็นเรื่องลูกจ้างของ กฟผ. ซึ่งมีอำนาจเท่าเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา ข้อนี้ดิฉันว่าเป็นอำนาจที่

¹ ถอดความจากแถบบันทึกเสียง การอภิปราย ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 22 ธันวาคม 2548 ณ ห้องประชุม ชั้น 5 คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ โดยผู้ร่วมนำการอภิปราย ประกอบด้วย (1) อ.ดร.จันทจิรา เอี่ยมมยุรา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2) อ.ดร.ภูริ สิริสุนทร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (3) ดร.เดียนเด่น นิคมบริรักษ์ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (4) คุณชื่นชม สง่าราศรี กริเชน นักวิชาการอิสระด้านพลังงาน โดยมี ศ.ดร.ปราณี ทินกร คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นผู้ดำเนินรายการ

มากเหลือเกิน และอย่าลืมว่าถ้าเขาใช้อำนาจนี้ในการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม เขาสามารถเข้าไปในที่ของคู่แข่งได้ หรือบ้านคนก็ได้ เพื่อดูว่าคุณใช้ไฟฟ้าผิดกฎหมายหรือไม่ หรือใช้ของคู่แข่ง เพราะในอนาคตเขาต้องแข่งกับคนอื่น ดังนั้นอำนาจนี้อาจถูกใช้ไปในการบั่นทอนความสามารถของคู่แข่ง

ประเด็นที่สี่ การรักษาสถิติประโยชน์ของรัฐ การแปรรูปครั้งนี้รัฐบาลได้ประโยชน์หรือเปล่า จากประสบการณ์ของอังกฤษ 17 ปีที่ผ่านมา ปรากฏว่าผู้ที่ได้รับประโยชน์มากที่สุดคือผู้ที่สามารถซื้อหุ้น IPO (Initial Public Offering : การจำหน่ายหุ้นแก่ประชาชนทั่วไปในครั้งแรก) ของรัฐวิสาหกิจ ได้ เพราะราคาหุ้น IPO ของรัฐวิสาหกิจอังกฤษ ต่ำกว่าความเป็นจริงทุกกรณีเลย ต่ำกว่าเป็นเวลา 10 ปี คือ return ของหุ้นที่ซื้อไปจะสูงกว่า market price (ราคาตลาด) ประมาณ 10 ปีอย่างต่อเนื่อง และราคา under evaluation (ประเมินไว้ต่ำเกินไป) นั่นเขาพบว่า IPO ของรัฐวิสาหกิจจะมีค่า under evaluation มากกว่า IPO อื่นๆ คือ IPO อื่นๆก็ต่ำกว่าราคาตลาด แต่ก็แค่ 13-15% แต่หุ้นรัฐวิสาหกิจนั้นต่ำกว่าถึง 20-30% อันนี้หมายความว่าใครก็ตามที่ซื้อไปก็จะได้กำไร 20-30%ทันที การขายหุ้นรัฐวิสาหกิจในราคาถูกทำให้การกระจายตัวของรายได้ประชากรแยลง เพราะตอนนี้ทุกคนเป็นเจ้าของ กฟผ. แต่พอขายไปแล้วเฉพาะกลุ่มคนที่ซื้อหุ้น IPO เท่านั้นที่จะได้ประโยชน์ซึ่งคนกลุ่มนี้มักจะเป็นผู้ที่มีรายได้ค่อนข้างสูงจึงมีเงินออมที่จะลงทุนในหุ้น นอกจากนั้นในกรณีที่รัฐวิสาหกิจ ที่แปรสภาพไปนั้นมีอำนาจผูกขาด ปัญหาดังกล่าวจะยิ่งรุนแรงขึ้นเนื่องจากบริษัทจะสามารถสร้างกำไรได้อย่างต่อเนื่องไปจนกว่าจะมีการเปิดเสรีให้ผู้ประกอบการรายอื่นสามารถเข้ามาแข่งขันได้ส่งผลให้กำไรจากการผูกขาดลดลง

การแปรรูปของอังกฤษทั้ง 6 สาขาที่มีลักษณะอย่างนั้น ของเราเองก็คงจะเป็นเช่นเดียวกัน กฟผ. เป็นบริษัทที่มีกำไรและมีอำนาจผูกขาด ตัวเลขคร่าวๆ ปี 2545 มีกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและค่าเสื่อม 34,000 ล้าน ปี 2546 มีกำไร 40,000 ล้าน ปี 2547 กำไร 40,000 ล้าน เงินตรงนี้ตอนนี้เป็นของรัฐ 100% แต่แปรรูปไปแล้วรัฐได้แค่ 75% อีก 25% เข้ากระเป๋าใครก็ไม่รู้ จริงๆแล้วมันเป็น rent (หมายถึง economic rent : ค่าเช่าทางเศรษฐกิจ คือผลตอบแทนจากการมีสิทธิหรือความสามารถพิเศษ) เป็นกำไรจากการผูกขาด ซึ่งมัน

ควรอยู่ที่รัฐ หลักคือถ้าธุรกิจมันผูกขาด rent ที่เกิดขึ้นควรให้รัฐ ไม่ใช่เอกชน ถ้าไปดู Thai-US FTA (การเจรจาเขตการค้าเสรีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา) ถ้าเราไปเซ็นแล้ว เราจะทำสิ่งที่ทำอยู่ในวันนี้ไม่ได้ เพราะ Thai-US FTA เขียนไว้ 2 อย่าง

1. รัฐวิสาหกิจต้องอยู่ภายในกฎหมายป้องกันการผูกขาด
2. เมื่อไหร่ที่ รัฐวิสาหกิจ แปลงสภาพเป็นบริษัทจำกัด เขาถือว่าเป็นบริษัทนั้นไม่ใช่ รัฐวิสาหกิจเพื่อสังคมอีกต่อไป ถ้าแปลงสภาพเมื่อไหร่ต้องเพิกถอนสิทธิทั้งหมดที่ตามมา เพราะสหรัชมองว่าถ้าปล่อยให้ภาคีของเขาแปลงสภาพแบบนี้ ธุรกิจของเขาจะแข่งขันไม่ได้

สรุปคือ สิทธิอำนาจที่ กฟผ. ได้ไปตาม พระราชกฤษฎีกา ที่ถกเถียงกันอยู่นั้น มันไม่ได้ตอบสนองต่อกรอบที่ฝ่ายนิติบัญญัติให้กับฝ่ายบริหาร ข้อเสนอเกี่ยวกับเรื่องนี้เรามีมากมาย และพูดถึงอยู่ตลอดทั้งคณะกรรมการที่ อาจารย์ปราณีอยู่ และแม้กระทั่งสภาที่ปรึกษาที่เสนอเหมือนกัน คือ

1. ก่อนแปรรูปก็ต้องไปดูโครงสร้างตลาดว่าไม่ให้รัฐวิสาหกิจที่แปรรูปผูกขาด ประสบการณ์ของอังกฤษบอกชัดเจนว่าถ้า market share (ส่วนแบ่งตลาด) เกิน 40% มีปัญหาแน่ ตั้งแต่แปรรูปไฟฟ้าของอังกฤษมาปีแรกมี 2 ราย ราคาสูงกว่าตลาด competitive price (ราคาแข่งขัน) 30% ปีที่สอง และปีที่สามเพิ่มมาเป็น 3-4 รายที่ลดลงมา มี 5 รายเท่านั้นที่ mark up (ทบหรือบวกขึ้นไป) ถึงได้ลดลงมาเหลือ 5% ถ้ามองว่าตอนนี้ กฟผ. มี market share เท่าไหร่ เขามี 60% ของกำลังการผลิตของราชบุรี 13% และบริษัทผลิตไฟฟ้าประมาณ 7-8% สรุป กฟผ. รวมบริษัทในเครือก็เกือบ 80%

2. ที่คณะกรรมการชุดที่ท่านชัชชนันต์ เป็นประธานและที่ อาจารย์ปราณี ทินกร อาจารย์รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์ และดิฉัน เป็นกรรมการอยู่ด้วยได้เสนอให้ถอนสิทธิพิเศษที่เหนือกว่าเอกชนออกให้หมด และ

3. อำนาจการกำกับดูแลที่เป็นของรัฐไม่ควรติดตัวไปกับ บมจ. กฟผ. และต้องมีการจัดตั้งองค์กรกำกับดูแลที่เป็นอิสระ รวมทั้งมีกฎ กติกาในการกำกับดูแลที่ชัดเจนเพื่อเป็นประกันความเป็นธรรมให้แก่ประชาชน แต่ข้อเสนอมันก็จบอยู่แค่นั้นไม่ได้ไปไหน

ศ.ดร. ปราณี :

อาจารย์เดือนเด่น ได้ให้มุมมองในแง่ นักเศรษฐศาสตร์ ประเด็นที่ดิฉันคิดว่าสรุปได้เหมือนกันระหว่างนักกฎหมายกับนักเศรษฐศาสตร์ก็คือสิ่งที่รัฐบาลทำในการแปรรูป กฟผ. ไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมและไม่เป็นประโยชน์ต่อรัฐด้วย อ.จันทจิรา บอกว่ามีข้อสังเกตว่าใน พระราชบัญญัติฯ ไม่ได้มีกรอบให้รัฐในการแปรรูป ทำให้กระบวนการหรือกลไกในการคัดเลือกรัฐวิสาหกิจที่จะแปลงสภาพนั้นขึ้นอยู่กับฝ่ายบริหาร แต่ อ.เดือนเด่นอภิปรายว่า มันมีกรอบอยู่ แต่กรอบนั้นมันกว้างและการดำเนินการของรัฐบาล อาจทำให้ไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร อาจารย์จันทจิรา อยากจะเพิ่มเติมประเด็นใดใหม่คะ

อ.ดร. จันทจิรา :

ดิฉันคงไม่เต็มประเด็นนั้นเพราะเห็นด้วยกับ อ.เดือนเด่น แต่มีข้อสังเกตอันหนึ่งคือ รัฐธรรมนูญฉบับเก่าของฝรั่งเศส ปี ค.ศ.1946 ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ใช้แล้วแต่มีลักษณะพิเศษ เนื่องจากรัฐธรรมนูญปัจจุบันยังโยกให้ไปใช้อำริบทของปี 1946 ประเด็นคือ รัฐธรรมนูญปี ค.ศ.1946 ซึ่งเกิดขึ้นในช่วง nationalization (การแปรรกิจการมาเป็นของชาติ) แต่เขามีแนวคิดที่เราน่าจะหยิบขึ้นมาเป็นอุทธาหรณ์ได้คือ รัฐธรรมนูญบอกว่าถ้ากิจการหรือทรัพย์สินใดที่มีไว้เพื่อบริการสาธารณะแห่งชาติ หรือมีลักษณะผูกขาดโดยสภาพ จะต้องโอนมาเป็นของรัฐ แต่ถ้ามาคิดว่า แล้วถ้ามันเป็นของรัฐอยู่แล้วทำไมเราถึงจะไป privatize (แปรรกิจการสู่ภาคเอกชน) มันเสียละ นี่เป็นข้อสังเกต

ศ.ดร. ปราณี :

ถ้าจะมองจากฝ่ายที่ต้องการแปรรูป เขาก็จะบอกว่าเพราะต้องการให้มันมีประสิทธิภาพ แต่ความจริงการแปรรูปอาจจะไม่เกิดประสิทธิภาพถ้าเราโอนอำนาจผูกขาดของรัฐไปเป็นของเอกชน มีนักวิชาการเขียนเรื่องนี้มาก ว่าเราต้องแยกประเด็นระหว่าง privatization กับ liberalization (การเปิดเสรี) ซึ่งมันต่างกัน การ liberalize ไม่จำเป็นต้อง privatize แต่ว่าการทำให้เกิดการแข่งขันมันก็มีประสิทธิภาพเกิดขึ้นโดยไม่ต้อง privatize ก็ได้

อาจารย์เดือนเด่น ได้ตั้งท้ายเรื่องการเสนอขายหุ้น IPO ของรัฐวิสาหกิจ โดยเฉพาะ บมจ. กฟผ.เอาไว้ซึ่งผู้อภิปรายคนต่อไปคือ อาจารย์ภูรี สิริสุนทร ที่เพิ่งกลับจากการศึกษาที่ออสเตรเลีย และทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกในเรื่องนี้โดยตรง และอาจารย์ภูรีได้ทำการประเมินมูลค่าของ กฟผ. ว่าควรจะเป็นเท่าไร ขอเชิญ อ.ภูรี ค่ะ

อ.ดร. ภูรี :

บทความที่แจกไปสรุปย่อมาจากบทความวิชาการที่เสนอในการประชุมวิชาการในระดับชาติของนักเศรษฐศาสตร์ เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2548 ซึ่งนำมาจากวิทยานิพนธ์ และเอามาปรับปรุงให้ทันสมัย เนื่องจากในช่วงเวลาที่เขียนวิทยานิพนธ์นั้นยังไม่มีหนังสือชี้ชวนออกมา

ประเด็นที่ศึกษาในบทความนี้ จะศึกษาเรื่องการประเมินมูลค่าของ กฟผ. โดยใช้หลักทางเศรษฐศาสตร์ คิดว่าถ้าเราเป็นเจ้าของอะไรสักอย่าง แล้วเราคิดจะขายมัน มูลค่าของมันควรจะเป็นเท่าไร

กฟผ. เป็นองค์กรขนาดใหญ่ ตัวเลขในหนังสือชี้ชวนบอกไว้ว่าสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของทุนมีมูลค่าเท่าไร จะเห็นว่า กฟผ. มีขนาดใหญ่ที่สุดในปี 2547 เป็นรองแต่เพียง ปตท.เท่านั้น แต่จริงๆ แล้ว ก่อนที่จะแปรรูป ปตท. กฟผ. มีขนาดใหญ่กว่า ปตท. แต่หลังการแปรรูป ปตท. ได้มีการขยายกิจการอย่างรวดเร็ว ทำให้สินทรัพย์เติบโตรวดเร็วมาก แสดงให้เห็นว่าพอมีการแปรรูปแล้วก็มีการขับเคลื่อนองค์กรอย่างรวดเร็ว ในปี 2547 แม้ กฟผ. จะเป็นรอง ปตท. ในแง่สินทรัพย์ แต่เงินนำส่งรัฐของ กฟผ. เป็นอันดับหนึ่ง อาจเป็นเพราะ ปตท. รัฐไม่ได้เป็นเจ้าของ 100%

มีการพูดถึงแนวความคิดการแปรรูปไปแล้วว่าอาจมีการแปรรูปอาจทำได้ในรูปแบบของการทำ strategic partner (ผู้เป็นหุ้นส่วนกิจการ) เพื่อปรับปรุงกิจการ หรืออาจเป็นอีกวิธีหนึ่งซึ่งรัฐบาลทำอยู่ ซึ่งเรียกว่า share issued privatization คือ การแปรรูปโดยการกระจายหุ้นระดมทุนในตลาดหลักทรัพย์สู่รายย่อย

นักเศรษฐศาสตร์ที่ควรรู้จัก

โทมัส โรเบิร์ต มัลทัส (Thomas Robert Malthus)

(พ.ศ. ๒๓๐๙-๒๓๗๗)

โดย ภราดร ปริดาศักดิ์

โทมัส

โรเบิร์ต มัลทัส เกิดเมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๓๐๙ ณ หมู่บ้านเล็ก ๆ แถบชนบทในตำบล ดอร์คิง เขตเซอร์รีย์ ทางตอนใต้ของกรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ มัลทัสกำเนิดในครอบครัวปัญญาชนที่มีฐานะมั่งคั่ง เขาเป็นบุตรของแดเนียล มัลทัส (Daniel Malthus) สุภาพบุรุษของประเทศ ผู้รู้จักมักคุ้นและเลื่อมใสในแนวคิดของนักปราชญ์ที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้น

อย่างน้อยสามคน ได้แก่ เดวิด ฮูม (David Hume) ฌอง จาคส์ รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) และวิลเลียม ก๊อดวิน (William Godwin)

ในวัยเด็ก มัลทัสไม่ได้เข้าเรียนในโรงเรียนรัฐบาล แต่ก็ได้รับการศึกษาอบรมที่บ้านโดยบิดาของเขาเองและครูสอนพิเศษส่วนตัว ต่อมาเมื่อเขาอายุได้ ๑๖ ปี เขาถูกส่งไปศึกษาที่สถาบัน "ดิสเซนติง อะคาเดมี" (Discenting Academy) อันเป็นสถาบันการสอนที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งในเมืองวอร์ริงตัน เขตแลงคาสเชียร์ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นไปได้ว่ามัลทัสได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของปราชญ์คนสำคัญในยุครุ่งเรืองทางปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักคำสอนของรูสโซ โดยสืบทอดผ่านบิดาและครูผู้สอนของเขาในช่วงดังกล่าว

ใน พ.ศ. ๒๓๒๗ มัลทัส ได้เข้าศึกษาในวิทยาลัยจิสส์ แห่งมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ ซึ่งเขาได้เลือกศึกษาวิชาต่าง ๆ อย่างหลากหลาย อาทิ คณิตศาสตร์ ปรัชญา ศาสนศาสตร์ นอกจากนี้ เขายังได้รับรางวัลจากการกล่าวสุนทรพจน์ในภาษาอังกฤษ กรีก และละตินอีกด้วย เขาสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีใน พ.ศ. ๒๓๓๑ และจบชั้นปริญญาโทใน พ.ศ. ๒๓๓๔

หลังจากสำเร็จการศึกษาแล้ว มัลทัสได้รับคัดเลือกให้เข้าทำงาน

ในวิทยาลัยจิสส์แห่งเคมบริดจ์ใน พ.ศ. ๒๓๓๖ หลังจากนั้นก็ได้บวชเป็นบาทหลวงใน พ.ศ. ๒๓๔๐ ในปีต่อมาเขาได้รับตำแหน่งพระสอนศาสนาประจำโบสถ์ของอัลบิวรี อันเป็นเมืองที่สงบ ไม่ไกลจากบ้านเกิดของเขานัก เขาต้องแบ่งเวลาระหว่างงานสอนศาสนากับงานที่เคมบริดจ์ อย่างไรก็ตาม ท่านสาธุคุณมัลทัส ดำรงตำแหน่งทางศาสนาเพียงระยะสั้น ๆ เท่านั้น ในพ.ศ. ๒๓๔๗ เขาได้

เข้าพิธีสมรสกับ แฮร์เรียต เอ็คเกอร์ซอลล์ (Harriet Eckersall) ซึ่งต่อมาทั้งคู่ได้ให้กำเนิดบุตรด้วยกัน ๓ คน

พ.ศ. ๒๓๔๘ มัลทัสได้รับการแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์ในสาขาวิชาประวัติศาสตร์สมัยใหม่และเศรษฐศาสตร์การเมืองประจำวิทยาลัยอีสต์อินเดียน โฮลโบอูรี ในเขตเฮิร์ทฟอร์ดเชียร์ นับว่าเป็นตำแหน่งทางวิชาการที่เก่าแก่ที่สุดในโลก มัลทัสดำรงตำแหน่งนี้จนถึง พ.ศ. ๒๓๗๗ อันเป็นวาระสุดท้ายแห่งชีวิต ระหว่างที่มัลทัสสอนหนังสืออยู่ที่วิทยาลัยแห่งนี้ เขาได้ใส่ใจในวิชาเศรษฐศาสตร์มากขึ้น และในขณะนี้เองเขาได้รู้จักและกลายมาเป็นเพื่อนสนิทกับเดวิด ริคาร์โด (David Ricardo) มัลทัสและริคาร์โดได้พบปะและร่วมกันถกเถียงปัญหาทางเศรษฐกิจอยู่เสมอ ๆ เมื่อใดก็ตามที่เขาไม่อาจพบกันได้ ก็ใช้วิธีร้ายยาวทางจดหมายเพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นซึ่งกันและกัน แม้ทั้งคู่มักจะเห็นแย้งกัน แต่พวกเขาก็ไม่เคยปล่อยให้ความขัดแย้งทางความคิดเห็นนั้นมาบ่อนทำลายมิตรภาพที่มีต่อกัน การร่วมกันก่อตั้งสมาคมเศรษฐศาสตร์การเมือง (Political Economy Club) ใน พ.ศ. ๒๓๖๔ ย่อมเป็นประจักษ์พยานในข้อนี้ได้เป็นอย่างดี

คุณูปการอันสำคัญของมัลทัสที่มีต่อวงการเศรษฐศาสตร์และเป็นที่กล่าวขวัญกันมากที่สุดก็คือทฤษฎีประชากร โดยนำเสนอใน

หนังสือที่มีชื่อยาวเหยียดว่า "An Essays on the Principle of Population as it Affects the Future Improvement of Society, with Remarks on the Speculations of Mr. Godwin, M. Condorcet and Other Writers," (ความเรียงเกี่ยวกับหลักว่าด้วยประชากรที่ส่งผลต่อพัฒนาการในอนาคตของสังคม, กับข้อสังเกตเกี่ยวกับการคาดเดาของนายก็อดวิน, ก็องดอร์เซต์ และผู้เขียนคนอื่น ๆ) ตีพิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๓๔๑ และได้ปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมในการพิมพ์ครั้งต่อมาอีก ๕ ครั้งในช่วงที่เขายังมีชีวิตอยู่ ความเรียงเกี่ยวกับประชากรของมัลทัส ได้โต้แย้งทฤษฎีของวิลเลียม ก็อดวิน และมาร์กีส เดอ ก็องดอร์เซต์ (Marquis de Condorcet) ที่กล่าวถึงสังคมสมบูรณ์แบบและความเจริญก้าวหน้าอย่างไม่มีสิ้นสุดของมวลมนุษยชาติ โดยมัลทัสได้กล่าวอ้างว่า มาตรฐานการครองชีพของมวลมนุษยชาติจะไม่สามารถยกระดับขึ้นได้ เพราะ "พลังของประชากรมักจะยิ่งใหญ่กว่าพลังของโลกที่จะผลิตสิ่งประทั้งชีพสำหรับมวลมนุษยชาติ" มัลทัสได้ตั้งข้อสันนิษฐานว่า จำนวนประชากรจะเพิ่มขึ้นในอัตราเชิงเรขาคณิต (จาก ๒, เป็น ๔, ๘, ๑๖, ๓๒, ๖๔,...) แต่สิ่งที่จะประทั้งชีพ (การผลิตอาหาร) จะเพิ่มขึ้นในอัตราเชิงเลขคณิต (จาก ๑, เป็น ๒, ๓, ๔, ๕, ...) การขยายตัวของประชากรจึงเป็นอุปสรรคขัดขวางความเจริญก้าวหน้าของมวลมนุษยชาติ ข้อสันนิษฐานของมัลทัสตั้งอยู่บนสมมุติฐานสองประการ คือ อาหารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำรงชีพของมนุษย์ และความปรารถนาทางเพศเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับหญิงชายที่จะดำรงอยู่ต่อไปไม่จบสิ้น ดังนั้น ถ้าปริมาณอาหารเพิ่มขึ้น จะกระตุ้นให้จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นตามมา และถ้าประชากรเพิ่มขึ้นเร็วกว่าการผลิตอาหารแล้ว การขยายตัวของประชากรจะถูกยับยั้งโดยความอดอยาก โรคระบาดและสงคราม เครื่องยับยั้งจำพวกแรกนี้มัลทัสเรียกว่า "เครื่องยับยั้งเชิงแนชต์" (positive checks) ซึ่งจะมีผลต่อการเพิ่มอัตราการตาย นอกจากนั้น ยังมี "เครื่องยับยั้งเชิงป้องกัน" (preventive checks) ซึ่งจะช่วยลดอัตราการเกิด เช่น การเลื่อนเวลาในการแต่งงานของคู่สมรสออกไปให้ช้าลง แต่เครื่องยับยั้งทั้งสองจำพวกนี้ล้วนแล้วแต่ก่อผลร้ายต่อสังคม มัลทัสจึงเรียกสองสิ่งนี้ว่า "ความทุกข์ยากและชั่วร้าย" (misery and vice) ต่อมา มัลทัสได้เพิ่มเติมเครื่องยับยั้งอีกประการหนึ่งในภายหลัง นั่นคือ "การจำกัดด้านจริยธรรม" (moral restraint) คือ การลดกามกิเลสหรือละเว้นการร่วมประเวณีของคู่สมรส ซึ่งอาจจะเป็นทางออกที่ดีกว่า "ความทุกข์ยากและชั่วร้าย"

ตามนัยแห่งทฤษฎีนี้ การให้ความช่วยเหลือใด ๆ แก่คนยากจน จะไม่สามารถแก้ปัญหาความยากจนได้ เพราะเมื่อรายได้ของคนจนเพิ่มขึ้นทำให้เขาเหล่านั้นมีลูกหลานเพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การขาดแคลนอาหารในที่สุด มัลทัสเห็นว่า ความยากจนที่เกิดขึ้นในอดีตมาจากการสงเคราะห์คนจนแบบเดิม ๆ ซึ่งก่อให้เกิดความยากจนไม่สิ้นสุด จึงสมควรยกเลิกกฎหมายสงเคราะห์คนจน แม้แต่การตั้งสหภาพแรงงานก็มิสู้จะมีประโยชน์ เพราะสหภาพแรงงานมักจะผลักดันให้ค่าจ้างสูงขึ้น เมื่อค่าจ้างสูงขึ้นก็ยิ่งจะทำให้ประชากรเพิ่มขึ้น ราคาอาหารก็จะสูงขึ้น ในขณะที่เดียวกันจำนวนเงินทุนที่จะนำไปสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก็จะมีน้อยลง นอกจากนั้น สหภาพแรงงานมักจะใช้การนัดหยุดงานเป็นเครื่องมือต่อรองค่าจ้าง นั่นหมายถึงการลดลงของผลผลิตและกำไร ซึ่งจะทำให้การสะสมทุนมีน้อยลง อย่างไรก็ตาม คำทำนายที่มัลทัสได้ยกขึ้นกล่าวอ้างนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นจริง เนื่องจากอิทธิพลของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิวัติเขียว (green revolution) ที่เกิดขึ้นในภายหลัง ซึ่งมัลทัสเองก็ไม่อาจล่วงรู้ แต่กระนั้นก็ตาม ทฤษฎีของมัลทัส นับว่ามีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้มีการศึกษาด้านประชากรอย่างเป็นทางการเป็นระบบขึ้นเป็นครั้งแรก และยังแผ่อิทธิพลไปยังนักเศรษฐศาสตร์คนอื่น ๆ ด้วย

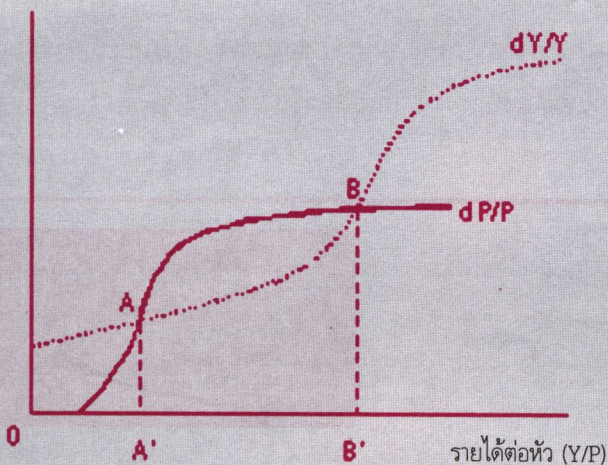
มัลทัสยังได้เสนอแนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์ผ่านงานเขียนอีกหลายชิ้น ที่โดดเด่นก็คือ The Principles of Political Economy (หลักเศรษฐศาสตร์การเมือง) ซึ่งตีพิมพ์ครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๓๖๓ มัลทัสไม่เห็นด้วยกับออดัม สมิท (Adam Smith) ที่ว่าการปรับตัวในตลาดสินค้าจะทำให้สินค้าขายได้หมดโดยไม่มีส่วนเกิน ซึ่งต่อมาได้รับการขยายความโดยฌอง แบตติสต์ เซย์ (Jean Baptiste Say) นักเศรษฐศาสตร์ชาวฝรั่งเศส อันเป็นที่รู้จักกันในชื่อของ "กฎของเซย์" (Say's Law) มัลทัสอ้างว่าภาวะสินค้าล้นเหลือย่อมเกิดขึ้นได้ หากอุปสงค์ที่ทรงประสิทธิภาพ (effective demand) มีไม่มากพอ เช่น กรณีที่มีการออมหรือเก็บเงินไว้โดยไม่ใช้จ่าย การออมมากเกินไปจะทำลายการลงทุน ซึ่งจะนำไปสู่การลดการจ้างงาน และภาวะตกต่ำในที่สุด เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวมัลทัสเสนอว่า ควรเลือกผลิตสินค้าที่ตรงกับรสนิยมของผู้มีรายได้สูงและเพิ่มการจ้างงานในภาครัฐให้มากขึ้น ซึ่งข้อเสนอประการหลังนี้ จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) ได้สังเคราะห์ออกมาเป็นทฤษฎีทั่วไปของเคนส์ ในอีกประมาณ ๑๕๐ ปีต่อมา

คัพท์เศรษฐศาสตร์

low - level equilibrium trap theory : ทฤษฎีกับดักดุลยภาพชั้นต่ำ

เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า กับดักประชากร (population trap) เป็นข้อเสนอเกี่ยวกับแนวคิดที่ว่า ณ ระดับรายได้ต่อหัวชั้นต่ำช่วงหนึ่ง ๆ ที่อัตราการเพิ่มประชากรสูงกว่าอัตราการเพิ่มของระดับรายได้ ความพยายามที่จะเพิ่มรายได้ในระบบเศรษฐกิจจะไม่เป็นผลหากการเพิ่มรายได้นั้นยังทำให้รายได้ต่อหัวอยู่ในช่วงนี้ เว้นแต่จะต้องเพิ่มรายได้ให้มากกว่าที่จะทำให้ระดับรายได้ต่อหัวพ้นเลยช่วงนี้ไป หรือเข้าสู่ช่วงที่อัตราการเพิ่มรายได้สูงกว่าการเพิ่มประชากรไปแล้วเท่านั้น

อัตราการเพิ่มรายได้ (dY/Y)
และประชากร (dP/P)

จากรูป ช่วงที่การเพิ่มรายได้ได้อยู่ในกับดัก คือ ช่วง $A' B'$ เพราะเมื่อรายได้สูงขึ้น การเพิ่มประชากรจะสูงกว่าการเพิ่มรายได้ ในที่สุดจะทำให้รายได้ต่อหัวลดลงอีก จุด B' หรือ B เรียกว่า ดุลยภาพรายได้ชั้นต่ำ เพราะถ้าเลยจุดนี้ไปแล้ว การเพิ่มรายได้มีอัตราสูงกว่าการเพิ่มประชากร จะทำให้รายได้ต่อหัวเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ได้ จุด B จึงเป็นเสมือนกับดักแห่งระดับรายได้

population trap : กับดักประชากร

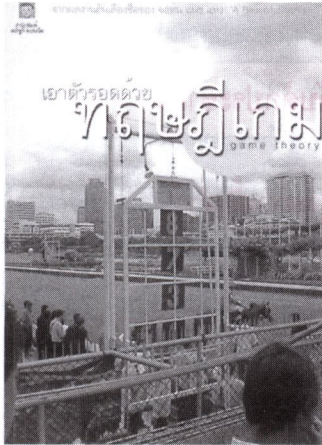
เรียกในอีกชื่อหนึ่งว่า "กับดักดุลยภาพชั้นต่ำ" (low - level equilibrium trap) และบางครั้งก็เรียกในชื่อเต็มว่า "กับดักประชากรของมัลทัส" (Malthusian population trap) ทั้งนี้เพื่อให้เกียรติแก่ โทมัส โรเบิร์ต มัลทัส (Thomas Robert Malthus) ผู้ริเริ่มในการอธิบายปรากฏการณ์นี้ โดยที่ใจความสำคัญของกับดักประชากรคือ สถานการณ์ที่ถ้าระบบเศรษฐกิจหนึ่งๆ มีอัตราการเจริญเติบโตของประชากรมากกว่าอัตราการเพิ่มของรายได้ต่อหัวแล้ว จะทำให้รายได้ต่อหัวลดลง

Say' s law : กฎของเซย์

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่นำเสนอโดยนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกชาวฝรั่งเศสชื่อ ฌอง แบบติสต์ เซย์ (Jean Baptiste Say) สำคัญในกฎของเซย์สรุปได้ว่า "อุปทานมวลรวมก่อให้เกิดอุปสงค์มวลรวมของมันขึ้นมาเอง" (aggregate supply creates its own aggregate demand) ซึ่งหมายความว่า การที่ผู้ผลิตได้ผลิตสินค้าและบริการออกมาก็เพื่อนำไปแลกเปลี่ยนกับสินค้าและบริการอื่นๆ ในตลาด จึงเท่ากับว่าผู้ผลิตก็มีอุปสงค์ต่อสินค้าชนิดอื่นๆ เช่นกัน เพราะการผลิตสินค้าออกมาขายจะก่อให้เกิดรายได้แก่เจ้าของปัจจัยการผลิต และรายได้นั้นจะก่อให้เกิดอุปสงค์หรือความต้องการซื้อสินค้าและบริการต่างๆ ต่อไป ดังนั้น ในที่สุดแล้วในระบบเศรษฐกิจแบบตลาดเสรีจะไม่มีการผลิตสินค้าหรือบริการชนิดใดมากจนเกินความต้องการ และระบบเศรษฐกิจนั้นมีแนวโน้มที่จะเข้าสู่ดุลยภาพที่มีการจ้างงานอย่างเต็มที่โดยอัตโนมัติผ่านกลไกราคา

แนวความคิดจากกฎของเซย์นี้ นับว่าเป็นพื้นฐานทางความคิดที่สำคัญประการหนึ่งในทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ของสำนักคลาสสิก ซึ่งต่อมาถูกหักล้างโดย จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) โดยที่เคนส์เชื่อว่าในขณะใดขณะหนึ่งระบบเศรษฐกิจอาจมีการจ้างงานไม่เต็มที่เกิดขึ้นได้

แนะนำหนังสือเศรษฐศาสตร์

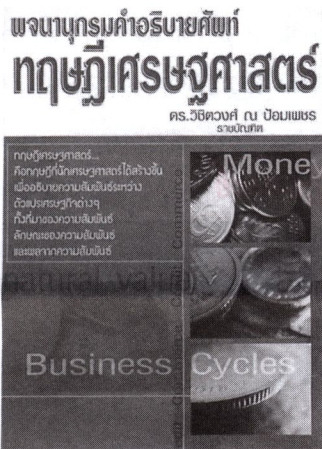

ชื่อหนังสือ : **เอาตัวรอดด้วยทฤษฎีเกม**

ผู้แต่ง : **บrian โอฟาร์กอนันต์**

สำนักพิมพ์เดคิซูกิ ดอท เน็ต, 2548, จำนวน 144 หน้า, ราคา 120 บาท

เขียนขึ้นโดยนำเอาทฤษฎีเกมมาประยุกต์กับการดำเนินชีวิตประจำวันที่จะต้องตัดสินใจกระทำสิ่งใด ๆ เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์สูงสุดหรือประสบกับความสูญเสียให้น้อยที่สุด แม้ผู้อ่านไม่เคยศึกษาทฤษฎีเกมมาก่อน ก็สามารถอ่านหนังสือเล่มนี้ได้อย่างเข้าใจไม่ยาก เนื่องจากผู้เขียนได้นำเอาสาระของทฤษฎีเกมมาอธิบายสอดแทรกไว้ด้วย เป็นหนังสือเล่มหนึ่งที่อ่านแล้วได้สาระและเข้าใจพฤติกรรมของมนุษย์มากยิ่งขึ้น

ชื่อหนังสือ : **พจนานุกรมคำอธิบายศัพท์ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์**

ผู้แต่ง : **วิธิตวงศ์ ณ ป้อมเพช**

สำนักพิมพ์ แสงดาว, 2548, จำนวน 188 หน้า, ราคา 140 บาท

เป็นหนังสือที่เรียบเรียงโดยนักเศรษฐศาสตร์ ราชบัณฑิต ผู้มีผลงานหนังสือออกสู่บรรณพิภพอย่างต่อเนื่อง หนังสือเล่มนี้ เป็นการอธิบายความหมายของคำศัพท์สำคัญๆ ที่มักปรากฏอยู่เสมอในทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ครอบคลุมคำศัพท์ทั้งสิ้น 136 คำ แม้ว่าจะบรรจุคำศัพท์ไว้ในจำนวนที่ไม่มากนัก แต่ก็ได้อธิบายความหมายของแต่ละคำอย่างละเอียดชัดเจนพอสมควร เหมาะสำหรับผู้ที่อยู่ในวงการ อีกทั้งผู้ที่สนใจใคร่รู้ในวิชาเศรษฐศาสตร์

กรุณาส่ง

ในราชการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ทบวงมหาวิทยาลัย

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ 2/2521
ไปรษณีย์หน้าพระลาน

เหตุขัดข้องนำจ่ายผู้รับไม่ได้

- 1. จำนวนเงินไม่ชัดเจน
- 2. ไม่มีเลขที่บ้านตามจำนวน
- 3. ไม่ยอมรับ
- 4. ไม่มีผู้รับตามจำนวน
- 5. ไม่มารับภายในกำหนด
- 6. เลิกกิจการ
- 7. ย้าย ไม่ทราบที่อยู่ใหม่
- 8. อื่นๆ

ลงชื่อ